

ISPEC

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi
International Journal of Social Sciences & Humanities

Araştırma Makalesi

e-ISSN: 2717-7262

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18063754>

Ortaöğretim Öğrencilerinin Aidiyet ve Reddedilme Duygularının Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi

Gökhan ARIKAN ^{*}, Salih TÜRK ¹, Mesut ÇAYIR ¹, Osman AKILLIOĞLU ¹

¹ Harran Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Şanlıurfa, Türkiye
Sorumlu Yazar Email: arikangokhan@harran.edu.tr

Makale Tarihi

Geliş: 09.11.2025
Kabul: 19.12.2025

Anahtar Kelimeler

Aidiyet,
Reddedilmişlik,
Ortaöğretim,
Okul

Özet: Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin aidiyet ve reddedilmişlik duygularını sosyo-demografik değişkenler açısından incelemektir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeliyle yürütülmüştür. Çalışma grubunu, farklı sınıf düzeylerinden toplam 634 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler, “Aidiyet Duygusu Ölçeği” kullanılarak toplanmış ve elde edilen veriler t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, aidiyet boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$). Buna karşın, reddedilmişlik boyutunda kadın öğrenciler lehine anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p < .05$). Sınıf düzeyi değişkenine göre yapılan analizde, 11. sınıf öğrencilerinin aidiyet düzeylerinin diğer sınıflara göre anlamlı biçimde yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < .05$). İkamet yeri değişkenine göre elde edilen sonuçlar, aile yanında yaşayan öğrencilerin aidiyet puanlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir ($p < .05$). Ancak, anne ve baba eğitim düzeyine göre hem aidiyet hem de reddedilmişlik boyutlarında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > .05$). Sonuç olarak, araştırma bulguları ortaöğretim öğrencilerinin aidiyet ve reddedilmişlik duygularının cinsiyet, sınıf düzeyi ve ikamet durumu gibi bazı sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaştığını ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, okul ortamında öğrencilerin aidiyet duygusunu güçlendirmeye ve reddedilmişlik hislerini azaltmaya yönelik psikososyal destek programlarının önemine işaret etmektedir.

Evaluation of Secondary School Students' Sense of Belonging and Feelings of Rejection in Terms of Socio-Demographic Variables

Article Info

Received: 09.11.2025
Accepted: 19.12.2025

Keywords

Belonging,
Rejection,
Secondary Education,
School

Abstract: The aim of this study is to examine the sense of belonging and feelings of rejection among high school students in terms of socio-demographic variables. The research was conducted using the survey model, one of the quantitative research methods. The study group consisted of a total of 634 secondary school students from different grade levels. Data were collected using the “Sense of Belonging Scale,” and the obtained data were analyzed using t-test and one-way analysis of variance (ANOVA). According to the research findings, no significant difference was found in the belonging dimension based on gender ($p > .05$). However, a significant difference in favor of female students was found in the rejection dimension ($p < .05$). Analysis by grade level revealed that 11th-grade students had significantly higher levels of belonging compared to other grades ($p < .05$). Results based on place of residence showed that students living with their families had higher belonging scores ($p < .05$). However, no significant differences were found in either belonging or rejection dimensions based on parents' education levels ($p > .05$). In conclusion, the findings revealed that secondary school students' sense of belonging and feelings of rejection differed according to certain socio-demographic variables such as gender, grade level, and living situation. These results highlight the importance of psychosocial support programs aimed at strengthening students' sense of belonging and reducing feelings of rejection in school settings.

1. Giriş

İnsan, doğası gereği çok yönlü bir varlıktır. Biyolojik ihtiyaçlarının ötesinde, sosyal bir çevrede var olma, ilişki kurma ve anlam üretme eğilimindedir. Bu bağlamda bireyin sosyal yönü, çevresindeki diğer insanlarla etkileşim kurmasını zorunlu kılar. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde de belirtildiği üzere, birey temel fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra, ait olma ve sevgi gibi duygusal ihtiyaçlarını karşılamak üzere sosyal ortamlara yönelir (Maslow,1943).

Eğitim, bireyin yalnızca bilişsel gelişimini değil; aynı zamanda sosyal, duygusal ve kültürel yönlerini de şekillendiren çok boyutlu bir süreçtir. Bu sürecin merkezinde yer alan öğrencilerin okula karşı hissettikleri aidiyet duygusu, çağdaş eğitim anlayışında giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Okul aidiyeti, öğrencinin kendisini okulun bir parçası olarak görmesi, okul ortamında güvende, değerli ve kabul edilmiş hissetmesiyle tanımlanır. Bu duygu, öğrencinin okul yaşamına aktif katılımını, öğrenme motivasyonunu ve akademik başarısını doğrudan etkileyen temel bir psikososyal değişkendir (Kalkan Çelik and Sezgin, 2024).

Özellikle ortaöğretim dönemi, bireyin kimlik gelişiminin hızlandığı, sosyal ilişkilerin çeşitlendiği ve aidiyet arayışının yoğunlaştığı bir evredir. Bu dönemde aidiyet duygusu, öğrencilerin okulda kalma isteğini, akademik başarılarını ve sosyal uyumlarını doğrudan etkileyebilmektedir. Okula aidiyet duygusu, öğrencilerin akademik başarılarını ve sosyal uyumlarını doğrudan etkileyen önemli bir faktördür (Özgök ve Sarı, 2016). Arslan ve Tanhan (2019), aidiyet duygusunun öğrencilerin ruhsal sağlıkları ve sosyal uyumları üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğunu vurgulamaktadır. Benzer biçimde, Demiroz (2020), öğrencilerin öğretmen ve arkadaşlarıyla kurdukları ilişkilerin aidiyet duygusunun gelişiminde temel rol oynadığını belirtmektedir. Nitekim yapılan araştırmalar, “ortaokul öğrencilerinin okula aidiyet duyguları ile arkadaş bağlılık düzeyleri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki” olduğunu ortaya koymaktadır (Özgök ve Sarı, 2016).

Alanyazı incelendiğinde okul aidiyeti; okul iklimi, öğretmen-öğrenci ilişkileri, akran bağları, okulun fiziksel ve sosyal ortamı gibi çok boyutlu etkenlerle ilişkilendirilmiştir. Sayılır ve arkadaşları (2024), öğrencilerin okul iklimine dair algılarının aidiyet düzeylerini ve akademik başarılarını doğrudan etkilediğini ortaya koymuştur. Pozitif okul iklimi, öğrencilerin kendilerini daha güvende hissetmelerini, sosyal ilişkiler kurmalarını ve okul yaşamına aktif biçimde katılmalarını kolaylaştırmaktadır. “Öğrencilerin okul iklimine dair olumlu algıları, aidiyet duygularını güçlendirmekte ve akademik başarılarını artırmaktadır” (Demiroz, 2020).

Uluslararası literatür de bu olguyu çok yönlü biçimde ele almaktadır. Korpershoek ve arkadaşlarının (2020) meta-analitik incelemesi, okul aidiyetinin öğrencilerin motivasyonel, sosyal-duygusal, davranışsal ve akademik işlevsellikleriyle güçlü biçimde ilişkili olduğunu göstermektedir. “Aidiyet duygusu, öğrencilerin yalnızca okulda kalma sürelerini değil; aynı zamanda öğrenmeye yönelik tutumlarını ve öz-yeterlik algılarını da olumlu yönde etkilemektedir” (Korpershoek ve ark., 2020). Aidiyet duygusu yüksek olan öğrenciler, öğrenmeye daha açık, sosyal ilişkilerde daha dengeli ve okul ortamında daha aktif bireyler olarak tanımlanmaktadır. Buna karşılık, aidiyet duygusu düşük olan öğrencilerin okul ortamında daha fazla dışlanma ve zorbalık riskiyle karşı karşıya kaldıkları, devamsızlık oranlarının arttığı ve okul tükenmişliği yaşadıkları görülmektedir (Štremfel ve ark., 2024). Bu bağlamda, “aidiyet duygusu, öğrencilerin okul tükenmişliği düzeylerini azaltan önemli bir psikolojik kaynak olarak işlev görmektedir” (Aksoy, 2017). Fenomenolojik yaklaşımla yapılan çalışmalar, aidiyetin bireysel deneyimlerle şekillendiğini ve öğrenciler arasında farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır (Kalkan Çelik ve Sezgin, 2024). Bu farklılıklar;

öğrencinin sosyoekonomik durumu, kültürel geçmişi, okulun fiziksel olanakları ve öğretmen tutumları gibi çok sayıda değişkene bağlı olarak çeşitlenmektedir. Bu nedenle aidiyetin pedagojik, kültürel ve yapısal boyutları birlikte ele alınmalı; öğrencilerin sesine kulak veren, deneyim temelli yaklaşımlar benimsenmelidir.

Aidiyet duygusu, kapsayıcı eğitim politikalarının geliştirilmesi açısından da temel bir göstergedir. Eğitim sisteminin öğrenci merkezli ve bütüncül bir yaklaşımla yeniden yapılandırılması, aidiyetin güçlendirilmesiyle doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla okul aidiyeti; eğitimde fırsat eşitliği, sosyal adalet ve psikolojik güvenlik gibi kavramlarla birlikte düşünülmelidir. Öğrencilerin kendilerini okulun bir parçası olarak hissetmeleri, yalnızca bireysel başarılarını değil; aynı zamanda toplumsal uyumlarını ve geleceğe dair umutlarını da şekillendirmektedir. Ayrıca öğretmenleriyle karşılıklı olarak saygılı ve dikkatli şekilde yürütülen ilişkilerin, yüksek akademik motivasyon, olumlu benlik, yüksek benlik saygısı ve olumlu sosyal davranışlar gibi kavramlarla ilişkili olduğu, öğrencilerin öğretmenleri tarafından takdir edildiklerinde kendilerini sınıfta mutlu ve rahat hissettikleri, akademik faaliyetlere katılımın onlara ilginç ve eğlenceli geldiği saptanmıştır (Sarı ve Özgök, 2014). Diğer taraftan incelendiğinde okul içerisinde olumlu şartların artması öğretmenlerin bağlılık duygusunu hissetmelerine yol açacaktır (Kaya ve ark., 2024). Bu durum dolaylı olarak öğrenci ve okul arasındaki iklime pozitif yansımaktadır.

Bu çalışma, ortaöğretim öğrencilerinin okul aidiyeti düzeylerini çok yönlü bir biçimde ele alarak, bu duygunun oluşumuna etki eden faktörleri, öğrencilerin algılarını ve deneyimlerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Elde edilecek bulgular, hem akademik literatüre katkı sunacak hem de eğitim politikalarının daha kapsayıcı ve öğrenci merkezli biçimde yapılandırılmasına ışık tutacaktır. Böylece, aidiyetin yalnızca bir kavram değil; eğitimde dönüşümün anahtarı olduğu bir perspektif geliştirilecektir. Yerli literatürde yapılan araştırmalar da bu görüşü desteklemektedir. Akkuş ve Akkuş (2020) öğrencilerin aidiyet duygularının akademik başarılarını doğrudan etkilediğini ve sosyalleşmenin bu süreçte aracılık rolü oynadığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde Arslan ve Tanhan (2019), ergenlerde aidiyetin artmasının kaygı ve depresif duyguları azalttığını, prososyal davranışları ve okul işlevlerini güçlendirdiğini göstermiştir. Bu bulgular, aidiyetin yalnızca akademik performansla sınırlı olmadığını; öğrencilerin psikolojik uyumunu, sosyal ilişkilerini ve okul iklimine güvenini de doğrudan şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Buna karşılık reddedilme, yalnızlık ve güvensizlik hissini artırarak öğrencilerin okuldan kopma eğilimini beslemekte, riskli davranışlara yönelimi ve sosyal uyumda zayıflamayı beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla aidiyet ve reddedilme, bireysel gelişimden toplumsal uyuma kadar geniş bir etki alanına sahip kritik faktörlerdir.

2. Materyal ve Yöntem

2.1. Evren ve örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Şanlıurfa ili merkezinde bulunan ortaöğretim düzeyindeki öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise, Şanlıurfa ili merkezinde yer alan lise öğrencileri meydana getirmektedir. Araştırma kapsamında toplam 634 öğrenciye ulaşılmıştır. Katılımcıların 413'ü erkek, 221'i kadın öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem, olasılıksız örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir (Büyüköztürk ve ark., 2017).

2.2. Veri toplama araçları: okula aidiyet duygusu ölçeği (OADÖ)

Goodenow (1993) tarafından geliştirilen ve Sarı (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği (The Psychological Sense of School Membership Scale), öğrencilerin okullarının önemli bir parçası olarak hissetme düzeylerini, kabul edilme, değer

görme ve gruba dahil olma konusundaki duygularını; okul, öğretmen ve akranlarla bağlantılarını ölçmek amacıyla geliştirilen 18 maddelik Likert tipi bir araçtır. Goodenow (1993a) tarafından geliştirilen ve Sarı (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği (The Psychological Sense of School Membership Scale), ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine yönelik olarak, öğrencilerin okullarının önemli bir parçası olarak hissetme düzeylerini, kabul edilme, değer görme ve gruba dahil olma konusundaki duygularını; okul, öğretmen ve akranlarla bağlantılarını ölçmek amacıyla geliştirilen 18 maddelik Likert tipi bir araçtır. Yanıtlar beşli bir ölçek üzerinden (1. Hiç doğru değil, 5. Tamamen doğru) verilmektedir. Ölçekteki beş madde (3, 6, 9, 12 ve 16. maddeler) olumsuz ifadeler yani ters maddeler şeklindedir. Sarı (2011) tarafından yapılan uyarlama çalışmaları sonucunda maddelerin iki bileşende toplandığı, bu iki faktörün toplam varyansın %38.49'unu açıkladığı görülmüştür. Birinci faktör (Okula Bağlılık) ölçekteki 13 olumlu maddeyi kapsamaktadır; diğer faktörde (Reddedilmişlik Duygusu) ise ölçekte yer alan beş olumsuz madde bir araya gelmiştir. Alt ölçeklere ilişkin Cronbach alfa iç tutarlık katsayılarının ise sırasıyla 0.84 ve 0.78 olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma kapsamında da ölçeğin güvenilirlik analizi yenilenmiş ve Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı Okula Bağlılık alt ölçeği için 0.79; Reddedilmişlik Duygusu alt ölçeği için 0.59 olarak hesaplanmıştır.

3. Bulgular ve tartışma

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular tablolar halinde verilecektir ve tablo yorumları yapılacaktır.

Tablo 1. Aidiyet Duygusu Ölçeği Alt Boyutları Puanlarına Ait Cinsiyet Değişkenine İlişkin T-Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	df	p	
Aidiyet	Erkek	413	31.758	0.6922	632	0.327	T-Testi
	Kadın	221	32.332	0.7204			
Reddedilmişlik	Erkek	412	31.845	0.8215	631	0.024*	
	Kadın	221	33.412	0.8498			

Yukarıdaki Tablo 1’de görüldüğü üzere yapılan t testi sonucunda aidiyet duygusu ölçeğinin aidiyet boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir fark yoktur ($p>0.05$). Fakat reddedilmişlik boyutunda kadın öğrenciler, lehinde anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.5$).

Tablo 2. Öğrencilerin Aidiyet Ölçeği Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Anova Testi Sonuçları

Boyut	Sınıf	N	\bar{X}	Ss	df	F	p	Fark	
Aidiyet	9	183	3,3262	0,67503	3	7,056	0,000	11>9>12>10	ANOVA Testi
	10	182	3,0431	0,72343					
	11	101	3,3404	0,64481					
	12	168	3,1323	0,70365					
Reddedilmişlik	9	183	3,3628	0,83438	3	2,095	0,100	9>11>>12>10	
	10	181	3,1558	0,84868					
	11	101	3,2337	0,79903					
	12	168	3,1976	0,83055					

Yukarıdaki Tablo 2’ de görüldüğü üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda aidiyet ölçeğinin reddedilmişlik boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark yoktur ($p>0.05$). Fakat aidiyet boyutunda 11. Sınıfların lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 3. Öğrencilerin Aidiyet Ölçeği İkamet Değişkenine İlişkin Anova Testi Sonuçları

Boyut	İkamet	N	\bar{X}	Ss	df	F	p	Fark	
Aidiyet	Pansiyon(1)	175	31.235	0.6454	2	3,794	0,023*	2>1>3	ANOVA Testi
	Aile(2)	407	32.495	0.7308					
	Diğer(3)	52	30.192	0.6114					
Reddedilmişlik	Pansiyon(1)	175	32.080	0.8261	2	0,945	0,389	2>1>3	
	Aile(2)	407	32.685	0.8337					
	Diğer(3)	52	31.154	0.8653					

Yukarıdaki Tablo 3’ de görüldüğü üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda aidiyet ölçeğinin reddedilmişlik boyutunda ve aidiyet boyutunda Aile yanında ikamet edenler lehine istatistikî olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 4. Öğrencilerin Aidiyet Ölçeği Anne Eğitim Değişkenine İlişkin Anova Testi Sonuçları

Boyut	Anne Eğitimi	N	\bar{X}	Ss	df	F	p	
Aidiyet	İlkokul	224	3,1731	0,71492	3	0.810	0.489	ANOVA Testi
	Ortaokul	234	3,165	0,68664				
	Lise	117	3,2643	0,64992				
	Lisans	59	3,2686	0,80985				
Reddedilmişlik	İlkokul	223	3,2332	0,7899	3	0.668	0.572	
	Ortaokul	234	3,2872	0,83912				
	Lise	117	3,212	0,83678				
	Lisans	59	3,1254	0,96982				

Yukarıdaki Tablo 4’ de görüldüğü üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda aidiyet ölçeğinin reddedilmişlik boyutunda ve aidiyet boyutunda Anne Eğitim Düzeyine göre istatistikî olarak anlamlı bir fark yoktur ($p>0.05$).

Tablo 5. Öğrencilerin Aidiyet Ölçeği Baba Eğitim Değişkenine İlişkin Anova Testi Sonuçları

Boyut	Baba Eğitimi	N	\bar{X}	Ss	df	F	p	
Aidiyet	İlkokul	40	3,0462	0,77821	3	0.722	0.539	ANOVA Testi
	Ortaokul	177	3,226	0,64999				
	Lise	241	3,2017	0,68408				
	Lisans	176	3,1914	0,75861				
Reddedilmişlik	İlkokul	40	3,22	0,82748	3	0.790	0.499	
	Ortaokul	177	3,3175	0,80409				
	Lise	241	3,2232	0,82611				
	Lisans	175	3,1863	0,87693				

Yukarıdaki Tablo 5’ de görüldüğü üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda aidiyet ölçeğinin reddedilmişlik boyutunda ve aidiyet boyutunda Baba Eğitim Düzeyine göre istatistikî olarak anlamlı bir fark yoktur ($p>0.05$).

4. Bulgular ve Tartışma

Bu çalışmada, öğrencilerin aidiyet duygusu ölçeğinin aidiyet ve reddedilmişlik alt boyutları açısından cinsiyet, sınıf düzeyi, ikamet yeri ve ebeveyn eğitim düzeyine bağlı olarak farklılıklar göstermektedir. Bu bulgular, literatürde okula veya gruba aidiyet duygusunun

demografik değişkenlerle ilişkili olabileceğini gösteren önceki çalışmalarla kısmen paralellik arz etmektedir. Yüksel (2020), aidiyetin demografik değişkenlerle anlamlı ilişkiler kurabileceğini vurgulamış; özellikle cinsiyet ve sınıf düzeyinin aidiyet üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir.

Cinsiyete göre yapılan t-testi sonucunda, aidiyet boyutunda anlamlı bir fark görülmemiştir ($p > .05$), ancak reddedilmişlik boyutunda kadın öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur ($p = .024$). Bu sonuç, bazı çalışmalarda kadın öğrencilerin ait olma duygusu veya sosyal bağlamda daha yüksek psikososyal duyarlılık gösterdiğini rapor eden çalışmalarla paraleldir. Örneğin, Marmara Üniversitesi'nden Balak (2017) tarafından yapılan bir tezde, ilkököl öğrencilerinin okula aidiyet duygularının anne-baba eğitim düzeyine ve sınıf düzeyine göre farklılaştığı, ayrıca cinsiyetin de aidiyet üzerinde etkili olabileceği belirtilmiştir (Balak, 2017). Benzer şekilde, bazı araştırmalar cinsiyetin aidiyetle ilişkisini etkileyebilse de her durumda tutarlı bir eğilim göstermemektedir (Özkök, 2013). Akıncı Gökdal ve Düşünceli (2020), kız öğrencilerin aidiyet düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğunu ve bu farkın başa çıkma stratejileriyle ilişkili olabileceğini ortaya koymuştur. Diğer bir çalışmada ise kız öğrencilerin erkeklere göre daha düşük düzeyde reddedilmiş hissettikleri görülmüştür (Arslan ve Özdemir, 2022).

Önceki araştırmalar incelendiğinde, Sarı (2013) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin cinsiyetlerine göre Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği (OADÖ) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı, ancak kız öğrencilerin ortalama puanlarının erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Bu bulgu, aidiyet duygusunun cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemekle birlikte, kız öğrenciler lehine bir eğilim sergilediğini göstermektedir.

Sınıf düzeyi açısından yapılan ANOVA analizine göre, aidiyetle ilgili boyutunda sınıflar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($F = 7,056$, $p < .001$). Özellikle 11. sınıf öğrencileri lehine bu fark görülmektedir. Bu, ergenlik dönemindeki sınıf geçişleri, akademik baskılar veya sosyal kimlik gelişimi süreçlerinin aidiyet duygusunu etkileyebileceği yönündeki çalışmalarla örtüşmektedir. (Sayılır vd., 2024) yaptığı çalışmada, 9. sınıf öğrencilerinin aidiyet duygularının üst sınıflara göre daha yüksek olduğu ve reddedilmişlik duygusunun sınıf düzeyiyle artabileceği bildirilmiştir. Yıldız (2022) tarafından yapılan yüksek lisans tezinde ise, ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları ile okula aidiyet duyguları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, bu ilişkinin sınıf düzeyine göre farklılık gösterebildiği rapor edilmiştir. Bu durum, özellikle ergenlerin sınıf düzeyi ilerledikçe sosyal bağları yeniden düzenleme eğiliminde olabileceğini düşündürmektedir. Arıkan (2019), yaptığı spor lisesi örneklem grubunda ise sınıf düzeyi reddedilmişlik boyutunda ise birinci ve sınıflar ile üçüncü sınıflar arasında fark bulmuştur.

İkamet durumu ile ilgili analizde, tek yönlü ANOVA sonuçları aidiyet boyutunda ikamet değişkenine göre anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir ($p = 0,023$), aile yanında ikamet edenlerin aidiyet puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu, aile ortamının öğrencinin aidiyetle ilişkisinde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir. Ailenin varlığı ve destekleyici ilişkileri, öğrencinin kendini güvende ve kabul edilmiş hissetmesine katkı verebilir. Bu durum aidiyet kuramlarında temel bir tema olarak yer almaktadır. Başbuğa ve arkadaşları (2025), değerler eğitimi etkinliklerinin aile desteğiyle birlikte aidiyet duygusunu artırdığını göstermiştir.

Ebeveyn eğitimi açısından (anne ve baba eğitimi), her iki alt boyutta da anlamlı fark bulunmamıştır ($p > .05$). Bu sonuç, ebeveynin eğitim düzeyinin aidiyet ve reddedilmişlik algısı üzerinde doğrudan bir etkisi olmadığını düşündürülebilir. Benzer şekilde, bazı çalışmalarda cinsiyet, sınıf düzeyi gibi demografik değişkenlerin aidiyet üzerinde etkili

olduğu bulunurken, ebeveyn eğitiminin tutarlı bir etkisi raporlanmamıştır (İlkokul duygusal zekâ ve aidiyet üzerine yapılan araştırmalar gibi). Balak (2017), ebeveyn eğitiminin aidiyet üzerindeki etkisinin sınırlı olduğunu, ancak duygusal zekâ gibi ara değişkenlerle birlikte değerlendirildiğinde daha anlamlı sonuçlar verdiğini belirtmiştir.

Bu bulguların pratik anlamı büyüktür. Örneğin, reddedilmişlik boyutunda kadın öğrencilerde daha yüksek puan alınması, okullarda sosyal dışlanma, kabul görmeme ya da kültürel beklentilere bağlı risklerin yönetilmesi için rehberlik ve danışmanlık programlarının cinsiyete duyarlı olmasını gerektirebilir. Ayrıca, sınıf düzeyi ile aidiyet arasındaki fark, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin özellikle sınıf geçişleri, adaptasyon süreçleri ve üst sınıflara geçişteki sosyal dinamikleri yakından izlemeleri gerektiğini göstermektedir.

Araştırmanın sınırlamaları da göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin, ikamet değişkeni analizinde “diğer” kategorisindeki grubun (N = 52) görece küçük olması, genel genelleme gücünü kısıtlayabilir.

Sonuç olarak, bu araştırma öğrencilerin aidiyet duygusu ölçeğinde cinsiyet, sınıf düzeyi ve ikamet durumu açısından anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle, kadın öğrencilerde reddedilmişlik duygusunun daha yüksek olması ve 11. sınıf öğrencilerinin aidiyet ve arkgısının daha güçlü olması gibi bulgular, sosyal ve psikolojik müdahalelerin hedeflenmesinde yol gösterici olabilir. Bu sonuçların, ergenlik döneminde kimlik gelişiminin hızlanması ve sosyal ilişkilerin çeşitlenmesiyle birlikte aidiyet ve reddedilmişlik duygularının daha belirgin hale gelmesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Nitekim literatürde, aidiyetin öğrencilerin okulda kalma isteğini, akademik başarılarını ve sosyal uyumlarını doğrudan etkilediği; reddedilmenin ise yalnızlık, güvensizlik ve riskli davranışlara yönelimi artırdığı vurgulanmaktadır (Arslan ve Tanhan, 2019; Özgök ve Sarı, 2016; Akkuş ve Akkuş, 2020). Bu bağlamda, elde edilen bulgular literatür açısından kayda değer olup, okul ortamında öğrencilerin aidiyet duygusunu güçlendirmeye ve reddedilmişlik hislerini azaltmaya yönelik psikososyal destek programlarının geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Bu bulgular doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

- Okullarda rehberlik programları, özellikle reddedilmişlik hissi daha yüksek olan öğrenci gruplarına (örneğin kız öğrenciler) yönelik sosyal destek, empatik iletişim ve kabul görme temelli stratejiler içerecek şekilde yeniden düzenlenmelidir. Bu programlar, öğrencilerin sosyal bağlarını güçlendirmeye ve dışlanma riskini azaltmaya odaklanmalıdır.

- Sınıf geçişleri ve sınıf düzeyine bağlı sosyal dinamikler dikkate alınarak, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin öğrencilerin adaptasyon sürecinde aidiyet duygusunu destekleyen uygulamalar planlamaları önemlidir. Özellikle 9. ve 10. sınıf öğrencileri için aidiyet temelli oryantasyon etkinlikleri geliştirilebilir.

- İkamet durumu, öğrencinin sosyal destek düzeyini etkileyen bir değişken olarak ele alınmalı; aile yanında yaşayan öğrenciler ile diğer ikamet grupları arasındaki farklar detaylı biçimde incelenmelidir. Aileden uzakta yaşayan öğrenciler için okul içi destek mekanizmaları oluşturulmalı, aile-okul iş birliği güçlendirilmelidir.

- Gelecekte yapılacak araştırmalarda, aidiyet duygusunun zaman içindeki değişimini izleyebilmek amacıyla uzunlamasına (boylamsal) araştırma tasarımları tercih edilebilir. Bu sayede aidiyetin gelişimsel süreçte nasıl şekillendiği daha net biçimde ortaya konabilir.

- Örneklem dağılımında ikamet türleri ve sınıf düzeyleri gibi demografik değişkenlerin dengeli biçimde temsil edilmesi sağlanmalıdır. Özellikle “diğer” gibi geniş kategoriler alt gruplara ayrılarak analiz edilmeli, böylece aidiyet duygusunun bağlamsal farklılıkları daha hassas biçimde incelenebilir.

Kaynaklar

- Akkuş, Ç., Akkuş, G., 2020. Türk dünyası öğrencilerinin aidiyet duygularının akademik başarılarına etkisinde sosyalleşmenin aracılık rolü. *Ege Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 20(2): 355–382.
- Aksoy, M., 2017. Ortaöğretim öğrencilerinin okul tükenmişliği ile okul aidiyetleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından araştırılması. Yüksek lisans tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul.
- Arıkan, G., 2019. Spor lisesi öğrencilerinin okula aidiyet duygusunun incelenmesi. *Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 5(15): 40-44.
- Arslan, A., Özdemir, N., 2022. Examination of school belonging in secondary school student in the context of school sports. *Journal of History School*, 59: 2627–2647.
- Arslan, G., Tanhan, A., 2019. Ergenlerde okul aidiyeti, okul işlevleri ve psikolojik uyum arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Education for Life*, 33(2): 318–332.
- Balak, D., 2017. İlkokul öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile akran zorbalığı ve okula aidiyet duyguları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Başbuğa, S., Çuhadar, A.İ., Karabatak, İ., Ünlü, H., Atik, E., Kapudere, F.N., 2025. Değerler eğitimi etkinlikleri ile okula aidiyet duygusu arasındaki ilişki. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 12(1): 58–72.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö.E., Demirel, F., Karadeniz, Ş., Çakmak, E.K., 2015. Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Pegem Akademi.
- Demiroz, S., 2020. The relationship between secondary school students' perceptions of school climate, their school belonging and their academic achievement. *Education Reform Journal*, 5(2): 60–77.
- Gökdal, Ö.A., Düşünceli, B., 2019. Ergenlerin okula aidiyet duyguları ve başa çıkma stratejilerinin incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(3): 815–834.
- Kalkan Çelik, C., Sezgin, F., 2024. Ortaokul ve lise öğrencilerinin okul aidiyeti duygusu üzerine fenomenolojik bir çalışma. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3): 1860–1877.
- Kaya, A., Kaya, M., Gezen, H., 2024. Öğretmenlerin okulda kalma tutumları ile örgütsel bağlılık algı düzeyleri arasındaki ilişki. *Göbeklitepe Eğitim ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1): 36–54.
- Korpershoek, H., Canrinus, E.T., Fokkens-Bruinsma, M., de Boer, H., 2020. The relationships between school belonging and students' motivational, social-emotional, behavioural, and academic outcomes in secondary education: A meta-analytic review. *Research Papers in Education*, 35(6): 641–680.
- Maslow, A.H., 1943. A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4): 370–396.
- Özgök, A., Sarı, M., 2016. Ortaokul öğrencilerinin okula aidiyet duygusu ve arkadaş bağlılık düzeyi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 45(1): 1–20.
- Sarı, M., 2013. Lise öğrencilerinde okula aidiyet duygusu. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1) 147–160.
- Sarı, M., Özgök, A., 2014. Ortaokul öğrencilerinde okula aidiyet duygusu ve empatik sınıf atmosferi algısı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2): 479–492.

- Sayılr, K., ıtlak, F., Töngel, O., Tomakin, S., 2024. Ortaokul öğrencilerinin okul aidiyet duygusu ve okul iklimine ilişkin algıları. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 4(2): 620–643.
- Yıldız, H.O., 2022. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumu ile okula aidiyet duygusu arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Yüksel, Z., 2020. Orta öğretim öğrencilerinin okula aidiyet düzeyi (cinsiyet, sınıf ve diğer değişkenler açısından). *Dini Araştırmalar Dergisi*, 23(57): 173–194.